

Cizíma očima

série rozhovorů s cizinci žijícími v Česku

Kristýna Schönová

„Tady jsem poznal, co znamená svoboda“

Egyptán **Sam Awad** (32 let) se rád prochází podél Vltavy a obdivuje historické budovy. Se smutkem v očích přitom vzpomíná na ty, které byly v Egyptě poničeny. Odstěhovat se do České republiky prý bylo jedno z jeho nejlepších rozhodnutí, našel tady totiž svobodu. Možná jste na něj někdy narazili v prodejně Foot Locker na Václavském náměstí, kde pracuje jako prodejce obuvi.

Od kdy žiješ v České republice a co tě sem přivedlo?

Moje žena je Češka, potkali jsme se v Egyptě, kde jsme oba pracovali v hotelu jako animátoři. V roce 2015 jsme se vzali a narodil se nám syn. Po třech letech jsme se rozhodli odstěhovat se do České republiky.

Proč jste nezůstali v Egyptě?

Hlavní důvod byl náš syn. Kdyby to bylo jen o nás dvou, asi bychom raději zůstali, ale v Česku jsou lepší podmínky pro výchovu dětí. Egypt je pouštní země, teploty jsou šíleně vysoké a není tam čisto. Zdejší prostředí je zkrátka zdravější. Když sem Egyptané přijedou, cítí se jako na jiné planetě, jako v ráji.

Když se řekne ráj, my Češi si představíme spíš pláž, moře a slunce, tedy scénérii podobnější Egyptu. Máš pocit, že se turisté, kteří do Egypta přijíždí, zajímají i o to, co se děje za zdí hotelového komplexu?

Když jsem pracoval v hotelu měli jsme zakázáno s turisty mluvit o čemkoliv, co se dělo venku. Zaměstnavatelé jsou ohledně toho opravdu přísní, pokud by se zjistilo, že to někdo porušil, má na místě padáka. Ale ani my jsme o tom moc mluvit nechtěli. Bylo by mi z toho jen smutno a turisté by to stejně nedokázali pochopit. Pokud se o dění v Egyptě zajímají, dozví se všechno ze zpráv.

„ V Egyptě je svoboda jen slovo, které v praxi nic
neznamená. ”

Ptali se často?

No jasně! Hned poznáš, když potkáš turistu, který čte zprávy. Ptali se hlavně Němci, ti vždycky do všeho strkají nos! (*směje se*) Neřekl jsem jim, že o tom nesmím mluvit, ale šikovně jsem otočil téma k něčemu jinému. Tak jsem je nenaštval a oni zapomněli, na co se ptali.

Je to skoro jako dva oddělené světy – jeden pro turisty a jeden pro Egyptány.

To je pravda, takový je Egypt. Dvě největší turistická města Hurghada a Alexandrie byla během nepokojů v roce 2013 jedinými místy, kde bylo bezpečno. Vůbec tam nebylo poznat, že se ve zbytku Egypta něco děje. Až tady v Česku jsem pochopil, co to znamená svoboda. V Egyptě je svoboda jen slovo, které v praxi nic neznamená. Tady cítím svobodu ze všeho dění.

Nežiješ v Praze od začátku. Jaký pro tebe byl život na malém českém městě?

Moje žena pochází ze Sezimova Ústí, takže dávalo smysl začít tam. Je to malé město, kde skoro nikdo nemluví anglicky a já jsem první dva týdny nedokázal vyslovit ani ten název. Začal jsem ale chodit do fitka a po dvou měsících jsem tam byl se všemi kamarád. Zaměstnali mě jako instruktora aerobiku a zumbly. Občas jsem cítil, že po mně lidé zvědavě pokukují, ale já si tyhle věci nikdy neberu osobně.

Jak se ti povedlo se se všemi skamarádit, když jsi neuměl česky?

Než jsem přijel, znal jsem jen základní fráze „Ahoj, jak se máš?“ a podobně. Naučil jsem se to docela rychle, protože kolem mě nikdo nemluvil anglicky. Používal jsem Google translator a občas i ruce, nohy a všechno okolo. Pracovala se mnou jedna Američanka, která neuměla česky ani slovo a moc ji to trápilo. Říkal jsem jí: „Pokud tu chceš žít, musíš se naučit česky. Nemůžeš se sem přestěhovat a očekávat, že budou všichni umět tvůj jazyk.“ My dva jsme pravděpodobně byli jediní cizinci, co v Sezimově Ústí v té době žili.

Nikdy jsi nechodil na kurzy češtiny?

Ne, všechno jsem se naučil „za pochodu“. Dal jsem si do hlavy, že se ten jazyk prostě naučím. Každý den jsem se ptal kolegů: „Co znamená tohle? Jak se řekne tamto?“ Když slyšíš řeč všude kolem sebe, pochytilíš ji rychle. Ale čeština rozhodně není jednoduchá. Zjistil jsem, že i pro vás je někdy složitá. Občas se na něco ptám manželky a ona neví. „Jak to, že nevíš, je to tvůj jazyk!“ říkám jí. A další věc jsou ta vaše speciální písmena, třeba ř, to nikdy nebudu umět vyslovit. Dneska už se domluvíme, ale stále se mám co učit. Třeba psaní mi vůbec nejde.

Proč jsi tedy ze Sezimova Ústí odjel? Byl tam život pro cizince obtížnější?

To bych neřekl. Nikdy jsem se tam ani v Praze neseťkal s rasismem nebo s narázkami na moji muslimskou víru. Až mě to skoro překvapuje. Pocházím ale z velkého města a život v Sezimově Ústí byl pro mě moc nudný. Po první návštěvě Prahy jsem hned věděl, že si tady chci najít práci a přestěhovat se sem. Zatím jsem tady nenašel žádná negativa.

„ Dosud jsem na životě v Praze nenašel nic negativního. ”

Něco tu přece být musí.

Opravdu ne. Do Egypta bych se vrátil leda na dovolenou, ale pak zas rychle zpátky. Život tam je těžký. Chybí mi moře a teplo. Dobře, tohle je možná jediné negativum – česká zima! Nevěřila bys kolik mám zimních bund.

Kolik?

Skoro 40! V Praze to v zimě ještě jde, ale v Sezimově Ústí jsem zapadal po kolena do sněhu.

Jak vnímá tvůj syn tvoji rodnou kulturu? Umí arabsky?

Dokud žil v Egyptě, obklopen egyptskou kulturou, chytal i arabštinu. Snažil jsem se s ním mluvit arabsky i po tom, co jsme se přestěhovali do Čech, ale byl jsem každý den 12 hodin v práci a všichni na něj mluvili česky – maminka, prarodiče, děti a učitelky ve školce, a tak postupně na arabštinu zapomněl. Rozumí jí, ale nedomluví se. Jeho prvním jazykem je čeština a druhým angličtina.

„ Když přijede Egyptán do Prahy, cítí se jako na jiné planetě, jako v ráji. ”

Je něco, co tě na české povaze překvapilo?

Než jsme se přestěhovali moje žena mi o Česích hodně vyprávěla, takže jsem zhruba věděl, co čekat. Něco jako kulturní šok přišlo, když jsme jeli poprvé kempovat. Půjčili jsme si karavan a spali ve stanech. Z počátku jsem nedokázal pochopit, že si nemusíme pronajímat pokoj. Nikdy dřív jsem venku nespál, ale oblíbil jsem si to a teď se nemůžu dočkat, až to v létě zase zopakujeme.

„Kdyby Praha měla moře“

Co přiměje člověka všechno sbalit, opustit zelené kopce Nového Zélandu a odstěhovat se na opačný konec planety – do samého srdce Evropy? Někteří v sobě zkrátka nezapřou českou krev, ani lásku ke kultuře a historii. Novozélandanka s českým jménem, **Anežka Nováková** (61 let), vystudovala scenáristiku a divadlo a dnes učí angličtinu na střední škole. Vrátila se do země, z níž musel její tatínek emigrovat. Žije tady už 30 let a přes všechna kulturní nepochopení a stesk po moři by Prahu nevyměnila.

Narodila jste se na Novém Zélandu, ale máte typické české jméno. Jak jste k němu přišla?

Můj tatínek byl Čech, ze země emigroval v roce 1948 a maminka Novozélandanka. Pojmenovali mě po české babičce – Anežka, tak mi říkali doma. Ve škole jsem až do patnácti let používala jen své prostřední jméno – Claire. To jsem ale nikdy neměla moc ráda.

šestnácti letech jsem se rozhodla, že začnu používat české jméno i ve škole. Moje učitelka to jednoho rána všem oznámila a od té doby jsem byla pro všechny Anežka. Doma si mysleli, že je to jen nějaká moje teenagerovská rebelie, ale já jsem věděla, že to tak není.

Nepůsobilo vám české jméno komplikace, třeba kvůli výslovnosti?

To vůbec ne. Až teď v Česku si říkám, že by možná bylo lepší jmenovat se Claire. Překvapilo mě, že hodně Čechů reaguje divně, když se představím jako Anežka. Smějí se a nechápou, proč mám české jméno, když nevím nic o historii a mám cizí přízvuk. Mám pocit, jako by se na mě za to někteří zlobili.

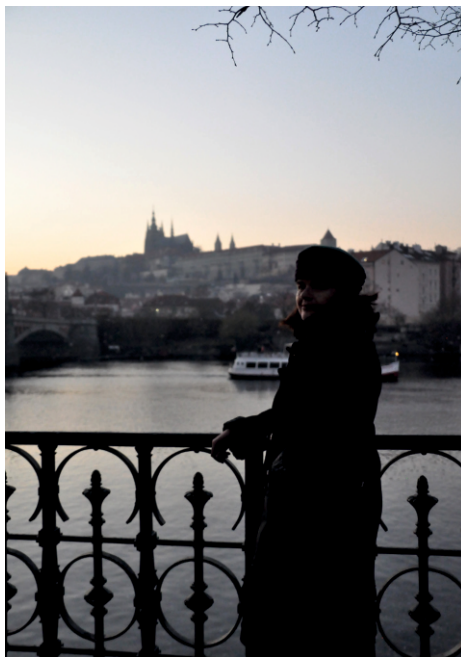
Jak jste v dětství vnímala českou kulturu? Učil vás tatínek česky?

Doma jsme česky vůbec nemluvili, i když mám jednu starou kazetu, kde můj bratr odříkává modlitbu v češtině. Je to zvláštní, protože teď už česky vůbec neumí, přestože tady také žije. Pak jsme měli doma pár fotografií české babičky. Měla na hlavě šátek a připadala mi o hodně starší než moje babička z Nového Zélandu. Možná to bylo proto, že žila o hodně těžší život. Vypadala jako z jiného světa. Vzpomínám si, že příbuzní z Česka nám jednou poslali album fotek z pohřbu. Něco takového jsme viděli poprvé v životě – vesnice, dechovka, lidé v průvodu s koňmi. Všechno to pro nás bylo velmi staromódní. Nechápali jsme, proč nám takové fotky poslali. Byl to zkrátka úplně jiný svět a my jsme mu nerozuměli.

„ Chtěla jsem to všechno vidět na vlastní oči. ”

Když vám bylo 25 let, jela jste se pak do Česka podívat. Co vás lákalo na zemi, ze které jste znala jen ty divné fotky?

Byla jsem zvědavá. Chtěla jsem se setkat s příbuznými, učit se česky a vidět to všechno na vlastní oči. V roce 1984 jsem dostala stáž v Polsku a rozhodla jsem se podívat i do Česka. Přijela jsem vlakem z Varšavy do Přerova. Atmosféra tu tehdy byla úplně jiná i v porovnání s Polskem. Přišla jsem si jako ve filmu.

Jako v hororu?

Někdy horor, někdy trochu drama, někdy černá komedie, občas zase fraška.

V té době tady moc cizinců nebylo, jak se na vás Češi dívali?

Všechny nejvíc zajímalo, kolik stojí letenka z Austrálie a kolik vydělávám. Přišlo mi divné, že se tak vyptávají. Pak jsem ale pochopila, že měli o západu úplně nerealistické představy. Mysleli si, že všichni jsou bohatí. Snažila jsem se jim vysvětlit, že hlavní rozdíl je v tom, že já mám na výběr. Nikdy jsem neměla auto a moje česká sestřenice auto měla. Já jsem se ale mohla rozhodnout mezi autem, nebo cestováním. Neměla jsem dost peněz na oboje, ale mohla jsem si vybrat. Ona ne. To byl ten rozdíl.

„ Češi měli o západu úplně nerealistické představy. ”

Čím si vás Praha tak získala?

Uchvátila mě hlavně bohatá kultura. Miluji operu. Na Novém Zélandu si nemůže každý dovolit jít na operu nebo do divadla. Vstupenky jsou tak drahé, že na ně normální člověk nemá. Když mám nějaké trápení, Národní divadlo mi vždycky vrátí dobrou náladu. Navíc je úžasné bydlet v historickém městě. Všude se dá dojít pěšky a mimo to má Praha jeden z nejlepších systémů městské dopravy na světě.

Bylo pro vás těžké začlenit se do české společnosti? Musela jste se potýkat s nějakými překážkami?

Do dnes zažívám spoustu nedorozumění. Přestože mluvím česky, neumím v češtině dobře číst mezi řádky. Ale ta nedorozumění jsou i kulturní, nejčastěji mezi rodinou nebo v práci. Věci, na kterých se domluvíme neplatí, ve smlouvě je něco jiného než ve skutečnosti a podobně.

Jak obtížné bylo získat české občanství?

To byl proces, který trval 25 let. Až do roku 2014 bylo pro děti, jejichž jeden rodič byl Čech a narodily se v letech od 1948 do 1949 mimo území ČR, nemožné získat občanství. Ten zákon tu byl proto, aby děti Čechů a Němců nemohly získat zpět majetek, který byl jejich rodičům odebrán při odsunu Němců. Také nebylo možné mít dvojitý občanství a já jsem se nechtěla vzdát toho novozélandského. Bylo to složité, ale nakonec jsem občanství získala.

„ Musela jsem se přizpůsobit a ustoupit od svých očekávání. ”

Je něco, co by se Češi mohli naučit od cizinců a co naopak cizinci od Čechů?

Učím angličtinu na střední škole a všimla jsem si, že i když je 30 let po revoluci, mladí lidé v sobě pořád mají něco ze staré doby. Je to takový pasivní přístup k životu – vše je jim jedno. Moji žáci nemají zájem o politiku. Když ale někdo říká „to je jedno“, vede to k totalitě. Je mi smutno z toho, že si lidé neváží hodnot, které sem přinesly velké osobnosti historie. Na druhou stranu se mi líbí, že mají mladí lidé v Česku zájem o jiné kultury a studují cizí jazyky. To Australané jsou vůči jiným kulturám více uzavření.

Napadá vás ještě nějaká vlastnost, která Čechy vystihuje?

Dlouhou dobu jsem měla v hlavě, že jsem v téhle zemi host, a tak mě musí hostitel oslovit jako první. Když jsem šla třeba na hodinu jógy, nikdo se se mnou nebavil. Bylo pro mě strašně těžké překonat to a někoho oslovit. Pak jsem ale zjistila, že je to taková česká vlastnost. Na začátku jsou Češi trochu rezervovaní, ale když je poznáte lépe, jsou velmi spolehliví, přátelští a pohostinní. Musela jsem se jen přizpůsobit a ustoupit od svých očekávání.

„ Mladí lidé v sobě pořád mají něco ze staré doby, takový pasivní přístup k životu. ”

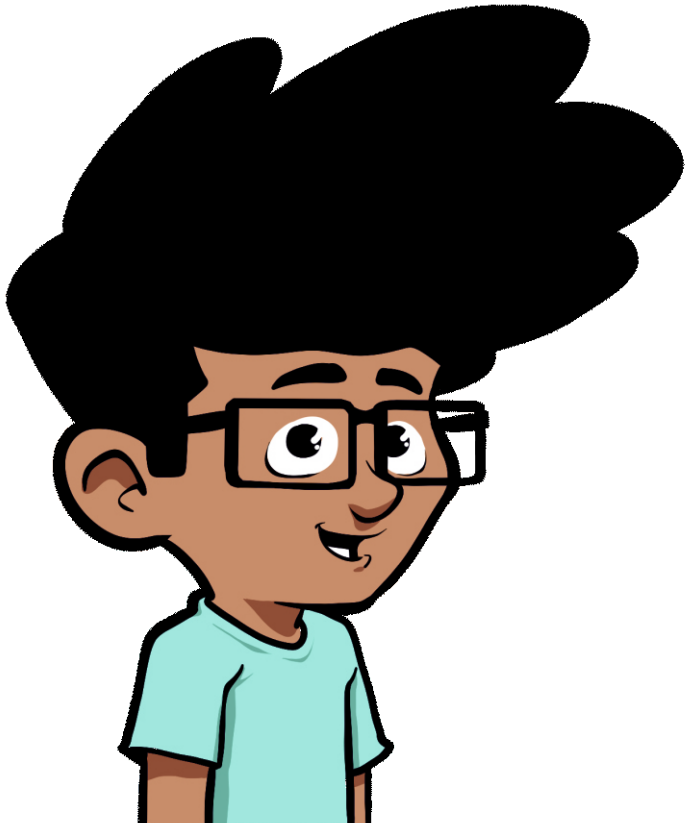
Cítíte se tady doma?

Nějakým způsobem určitě ano. Manžel je Holanďan a na rok jsme odjeli do Austrálie, on ale nechtěl žít jinde než v Evropě. I mně se stýskalo po Evropě a po Česku. Chyběla mi dostupná kultura a životní styl. V Austrálii je život těžší, pokud nemáte opravdu dobrou práci. Oba jsme chtěli do Evropy a Praha byla nakonec takový kompromis.

Co v Praze chybí?

Moře! (*směje se*) Kdyby měla Praha moře, bylo by to perfektní město.

„Už nejsem mimozemšťan“

Podle Soumika z Bangladéše (26 let) má český humor léčivé schopnosti.

Své komiksy, ve kterých vtipně vykresluje situace ze života cizince v Praze, sdílí na Instagramu pod pseudonymem **Alien in Bohemia**. Málokdo přitom dokáže vystihnout českou povahu tak jako on. Student optiky na nanostruktur na Jaderné fakultě ČVUT se ve volném čase věnuje grafickému designu, nebo nahrává podcasty, ve kterých s ostatními přistěhovalci sdílí pohled na českou kulturu. V Praze žije od roku 2017 a prý mu pomohla najít sám sebe. Nejvíce času tráví v multikulturální čajovně A Maze in Tchaiovna. Právě tady v tajné místnosti vznikají Soumikovy podcasty a jeho kresby zdobí čajový lístek.

Cítíš se i po třech letech života mezi Čechy jako mimozemšťan?

Ne, dnes už si tak nepřipadám. Jako kluk z malé bangladéšské vesnice jsem nebyl na život ve velkoměstě zvyklý. V mém magisterském programu jsem navíc jediný student, takže jediní přátelé, které jsem zpočátku měl, byli učitelé. Byl jsem docela osamělý a bál jsem se, že si nenajdu kamarády. Ale časy se změnilly. Díky komiksům, a taky tomuhle místu (*Tchajovna*), jsem potkal spoustu skvělých lidí. Už nejsem mimozemšťan. Víš, jak mě ta přezdívka napadla?

Jak?

Vyplňoval jsem nějaký úřední dokument, myslím, že to byl výpis z trestního rejstříku a na konci byla kolonka nadepsaná „Signature of the alien“ (*Podpis mimozemšťana*). Přišlo mi legrační takhle nazývat cizince. Když jsem pak zakládal svůj Instagramový účet, vzpomněl jsem si na to, a dal si přezdívku Alien in Bohemia (*Mimozemšťan v Čechách*).

Praha byla první evropské město, které jsi navštívil. Jaké jsi měl očekávání, než jsi vystoupil z letadla?

Stejně jako ostatní Bangladéšané jsem se mylně domníval, že lidé ze západu jsou sobečtí. V Bangladéši hraje velkou roli rodina, komunita a společenské normy. Máme představu, že Evropané jsou více orientovaní na sebe. Další věc, které jsem se obával, byl rasismus.

V roce 2017 se v Paříži zrovna odehrál incident, kdy muž z Egypta za pokřiku „Allahu akbar“ zaútočil na dva vojáky. Jsem hinduista, ale když přijde na barvu pleti, každý je viníkem. Takže jsem do Prahy přiletěl s obavami, že tu lidé budou sobečtí a ve vzduchu bude rasistická nálada. Naštěstí se mé obavy nenaplnily. Za tři roky se nestalo, že by mě někdo rasisticky napadl.

Opravdu ani jednou?

Jeden Rumun měl pár narážek a německé děti na mě pokřikovaly „As-salamu Alaykum“, ale nikdy nic od Čechů. Můj profesor mi dokonce jednou řekl: „Soumiku, omlouvám se, pokud někdo bude komentovat tvou barvu pleti. Víím, že Evropa dokáže být rasistická.“ Není třeba se předem omlouvat, to je absurdní. Nikdy se mi nic takového nestalo, možná je to i díky tomu, že se pořád usmívám. Jednou jsem byl dokonce na koncertě kamarádovy kapely v Jablunkově. Působilo to tam, jako by v okruhu třiceti kilometrů nebyl žádný cizinec tmavé pleti. Možná jsem byl dokonce první, kterého lidé v tom baru viděli. Říkal jsem si, že tady budou mít lidé určité rasistické předsudky, ale ne – všichni na mě byli milí a zvali mě na panáka.

Jak Češi reagují, když řekneš, že jsi z Bangladéše? Mají vůči tomu nějaké předsudky?
Většinou si myslí, že Bangladéš je v Indii. Opravdu, v 70% případů jsem první Bangladéšan, kterého potkali.

Máš pocit, že tě život v Česku nějakým způsobem změnil?

Rozhodně. Řekl bych, že jsem tady našel sám sebe. Přijel jsem studovat nelineární optiku, ale díky životu v Česku jsem se naučil tolik různých věcí o sobě. Ze začátku jsem tu nikoho neznal a chodíval jsem sám na dlouhé procházky městem. Často jsem si dal v hospodě pivo – ne v té turistické, ale v typické české hospodě, kterou vlastní Honza nebo Jiří. Sedával jsem tam a cítil odcizení. Samozřejmě jsem neočekával, že někam přijdu a lidé mě hned zahrnou láskou a přátelstvím. Každý má plné ruce práce se svým životem, tak proč by se měli zajímat o mě. Bylo to období, kdy jsem si v životě procházel něčím těžkým a tohle mě donutilo zastavit se – to „ticho“, když chodíš městem a nikdo tě nezná. Na moji identitu nejednou nezáleželo. Nezáleželo ani na tom, co jsem před tím dokázal a co jsem znamenal. Došlo mi, že tady můžu být sám sebou a dělat to, co doopravdy chci. Tenhle pocit svobody jsem nikde jinde nezažil. Donutilo mě to ptát se, kdo jsem, co chci, co cítím. Všechny otázky přišly z jednoho velkého prázdna a pocitu odcizení v novém městě. Následoval jsem to, odpověděl jsem si na každou z těch otázek, jednu po druhé. Takže ano, Praha mě změnila.

„ To ticho, když chodíš městem a nikdo tě nezná. ”

Jsou mezi tvými sledujícími na Instagramu i Bangladéšané?

90 % mých sledujících jsou Češi, zbytek tvoří cizinci, co v Česku žijí. Na Instagramu nepoužívám svoje pravé jméno a nezmiňuji ani odkud pocházím, takže Bangladéšany to přirozeně nepřitáhne. Kamarádi a rodina vůbec neví, že tohle dělám. Máma sice tuší, že občas něco kreslím, ale vůbec neví, jaký to má rozměr. Je to skoro jako bych žil tajný život.

Proč to před nimi tajíš?

Vyděsilo by je to. V Bangladéši chce každý hlavně stabilitu. Moje rodina pochází ze střední třídy a práce umělce nezaručuje finanční jistotu. Jsem nejstarší syn, a tak se ode mě očekává, že udělám doktorát a najdu si dobrou práci. Kdyby rodina a přátelé viděli, kolik času trávím kreslením, báli by se, že jsem sešel z cesty. Ale vím, že by mě i tak podpořili. Jen nechci, aby si dělali starosti. Až jednou najdu stabilní práci, tak jim o tom s radostí řeknu.

Chápu to tedy správně, že studium, kvůli kterému jsi sem původně přijel, tě tedy tolik nenaplnuje? Můžeš zdejší školní systém porovnat s tím v Bangladéši?

Na české školství mám jen samou chválu! Z mé zkušenosti je český systém úžasný. V Bangladéši jsem nikdy nezažil pořádnou zkoušku. Studenti dostanou otázky, napíší odpovědi, ale nemusí pak jít za vyučujícím a přesvědčit ho, že látku pochopili. Ze začátku to pro mě bylo těžké. Dokázal jsem vypočítat příklady, ale abych dokázal vysvětlit, jak jsem na to přišel, musel jsem látku nejdřív pochopit do hloubky. Podle mě je to perfektní způsob zkoušení. Vyučující ke mně byli vždy milí a nápomocní. Jedinou překážkou je to, že ne všichni jsou připraveni přijmout anglicky mluvícího studenta. Musel jsem si zapsat soukromé hodiny, navíc spousta studijního materiálu je jen v češtině.

„ Je to skoro jako bych žil tajný život. ”

Necítíš někdy trochu vinu za to, že jsi z Bangladéše odjel? Pokud všichni talentovaní, inteligentní lidé odejdou do zahraničí, situace se nikdy nezlepší.

Možná bych cítil bych vinu, kdybych odjel a nezkusil to. Ale ta země mi nedává žádnou příležitost uplatnit své vzdělání. Většina mých spolužáků je teď v zahraničí. Děje se to už roky, rozvojové země produkují studenty, kteří pak odjíždějí pracovat do jiných zemích. V Indii se podařilo to změnit a všechny „mozky“ se jim pak vrátily.

Jak jsi na tom s češtinou?

Pár slovíček jsem se naučil z doslechu. Nikdy jsem ale necítil potřebu umět česky, protože Praha je kosmopolitní město, ve kterém se domluvíš anglicky. Znam cizince, co tady žijí 12 let a neumí vůbec nic. Já to tak to ale nechci. Podle mě je povinnost umět alespoň základní konverzační fráze. Až bude víc času, přihlásím se na jazykový kurz češtiny.

Máš pocit, že tady hodně přistěhovalců žije v „bublině“?

Určitě je mezi nimi a místními velká propast. Není to ale proto, že by je Češi neměli rádi. Hlavním problémem je podle mě to, že přistěhovalci tu vytváří své komunity. Potkávají se s lidmi své národnosti, mluví svým jazykem, jedí stejné jídlo jako doma, stejně i přemýšlí. Ale dokud se nenaučí ocenit kulturu země, v níž žijí, nikdy nebudou s místními vycházet. Možná proto tady nevyhledávám komunitu Bangladéšanů. Chci se naučit zdejší způsob života.

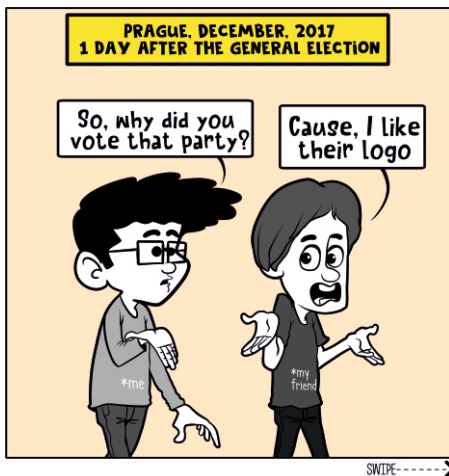
„Tenhle pocit svobody jsem nikde jinde nezažil.“

Co jsi za tu dobu, co tu žiješ, zjistil o komunismu? Přijel jsi sice až po revoluci, ale v některých ze svých komiksů si všímáš, že určité věci jsou pořád přítomné.

Všechno má příčinu a následek. V dětství nás všechno formuje – učitelé, rodiče, i sousedé. To, čím jsme si prošli, pak ovlivní, kým jsme. Takže když lidé vyrůstali během komunismu, přenesou to na své děti a ovlivní následující generaci. Nedokážu si ani představit, jaké to muselo být, ale vnímám, že určitý odkaz z dob komunismu v některých lidech zůstal.

V jednom ze svých komiksů jsi nakreslil situaci, kdy se tvůj známý rozhodl volit jednu politickou stranu jen proto, že se mu líbilo jejich logo. Sleduješ politickou situaci v Česku?

Byl jsem na několika demonstracích a mám pocit, že lidé jsou si tady dobře vědomi nutnosti bránit demokracii. Jsou ochotni ozvat se, pokud někdo dělá něco špatně, společný nepřítel je snadno spojí. Když ale přijde na program jednotlivých politických stran, tolik se o to nezajímají. Dokonce jsem mluvil se některými členy stran a ani oni mi nedokázali dát jasné odpovědi. Ten příběh z komiksu se opravdu stal a není to nic neobvyklého.

Co zajímavého ses za poslední dobou o Češích dozvěděl?

Jedna z věcí, kterou na Češích obdivuju, je to, jak se snaží udržet svou kulturu při životě. Každý film je nadabovaný, každý herec má dokonce přiřazeného svého dabéra! I když něco přeberete z jiné kultury, všechno se musí přeložit. Takhle potřeba udržet vaši národní identitu naživu, přestože je vás na světě jen deset milionů, je obdivuhodná.

„Dávám Praze poslední rok“

Říká si Piqi Miqi, pochází z Connecticutu a studoval ekonomii v New Yorku. V malém obýváku jeho pražského bytu, kde má i mini nahrávací studio pobíhá ochočená bílá krysa – jeho oblíbené zvíře. Hudba **Jareda Baileyho** (30 let) míchá dohromady zdánlivě nemísitelné žánry, přes hip hop a rap až k funku a popu 80.let. Stejně jako jeho písně je alternativní i jeho životní styl a všechno kolem něj. Považuje se za optimistu, ale dodává, že v posledních dnech ztrácí iluze. Díky Praze našel svůj hudební styl, v mnoha věcech ho ale zklamala. Přesto existuje něco, co ho v tady drží.

Do Česka jsi poprvé přijel před třinácti lety na studijní výměnu. Jak tě napadlo vybrat si právě Prahu?

V nabídce byla spousta měst po celém světě – Londýn, Madrid, Buenos Aires... vybral jsem si Prahu, protože jsem o ní nevěděl naprosto nic. Nevěděl jsem, kde leží, vlastně ani jak ten název správně vyslovit. Byl jsem jeden z těch typickejš Američanů, co si myslí, že pořád existuje Československo. Ale během výměny jsem si to tady zamiloval. Chodil jsem s jednou Češkou,

a ta mě seznámila s jejíma kámošema. V tomhle jsem byl výjimka – většina výměnnejch studentů z Ameriky se s žádným Čechem neseznámila. Ono je to vlastně těžký, když studuješ se samejma Američanama a s Čechy skoro nepřijdeš do styku. Já jsem byl jedinej, a asi i proto jsem se vrátil.

„ Byl jsem jeden z těch typickejš Američanů, co si myslí, že pořád existuje Československo. ”

Když jsi vůbec netušil, do čeho jdeš, zažil jsi něco jako kulturní šok?

Vzpomínám si, že mě zarazilo, jak na mě lidi na ulici civí. Civěli všichni – mladí, staří, muži, ženy, děti. Na to jsem nebyl zvyklej, v New Yorku je dost divný, když na někoho dlouho zíráš. Znamená to, že ho chceš buď zmlátit, nebo se s ním vyspat, a nebo jsi prostě divnej. Češi dokážou zírat pořádně. Už nezírají tolik, jako když jsem přijel, ale tehdy to bylo fakt otravný. Občas jsem ze randy na nějakou starší babičku udělal „bububu“ a ona pak vyjekla.

Před rokem ses objevil v jednom z nejsledovanějších českých seriálů, v Ulici. Spustilo to řadu negativních a rasistických komentářů. Změnilo to tvůj pohled na Čechy?

Tehdy jsem si to ještě nepřipouštěl, ale když to teď vidím zpětně, tak asi jo. Došlo mi, že jsem

žil v bublině. Na lidi, který psali ty nenávistný komentáře nenarážím každé den. Pohybuju se mezi samejma tolerantníma, přátelskejma a všemu otevřenejma lidma. Když jsem viděl tu nenávist, překvapilo mě, že si tohle někdo fakt myslí. A nejen myslí, oni to i řeknou veřejně! Došlo mi, že tohle je fakt velkej problém. Přesto nelituju, že jsem roli v Ulici vzal. Moje postava byla skvělá a jsem za to vděčnej. Možná jsem tím inspiroval nějaký děcka, aby nebyli rasisti a ukázal jim, že je v pohodě, když chodí běloška s černochem.

„ V Česku je rasismus jako facka do tváře. ”

Jak se liší tvoje zkušenost s rasismem v USA a tady?

Rasismus v USA je víc schovanej, existuje, ale není tolik vidět na první pohled. To se poslední dobou trochu mění. V Česku je rasismus jako facka do tváře. Říkali mi „opice“, „černý otroku“ a podobně. To se mi v barech děje třeba jednou do měsíce. Při všech incidentech jsem ale vedle sebe vždycky měl Čecha, kterej mě bránil. Nemyslím si, že jsou tu všichni rasisti, ale je jich dost. Potíž s Čechy je v tom, že moc mluví a nemají filtr, hlavně když se opijou. Provokují, nevím, proč to dělaj, protože v USA tě za to můžou i zabít. Když jdeš po ulici v drsnější čtvrti, naschvál se vyhýbáš očnímu kontaktu s určitejma lidma, protože nechceš nikoho naštvat. Tady si lidé říkaj, co chtěj, protože ví, že to nebude mít žádný následky. A netýká se to jen černochoů, viděl jsem chlapy pořvát na ženy na ulici, chybí tu ochrana pro romskou menšinu, LGBT komunita nemá žádné zastoupení a podobně. Za posledních pět let se to hodně změnilo, lidi jsou agresivnější a taky konzervativnější. Všechno to začalo s příchodem uprchlický krize. Přesně si pamatuju ten den. Vyšel jsem ven a cítil jsem, že se na mě lidi dívaj jinak. „Sakra, tohle všechno změní,“ došlo mi.

Všímáš si, jak reagují Češi na dění kolem hnutí Black Lives Matter? Prezident Zeman jejich slogan nedávno označil za rasistický.

Nechci, aby to vypadalo, že podporuju lidi, jako je Zeman, kteří tohle plácnou bez jakýhokoli kontextu. Už jen to, že to řekne politik, kterej záležitosti černochoů nikdy nekomentoval, je samo o sobě problematický. I když má tak trochu pravdu, nebylo to míněný s láskou a respektem. Řešit heslo podle mě nemá smysl, jasně že záleží na všech životech. Měli to nazvat Koalice proti policejní brutalitě na Afroameričanech a nikdo by nic neřekl. Nic to ale nemění na tom, že by Češi do týhle konverzace vůbec neměli vstupovat. Je to nebezpečný. Pokud by Čech řekl to, co jsem řekl já, bez všech těch věcí okolo a kontextu, vyzní to strašně rasisticky. Nemluví ze svojí zkušenosti, není to jejich boj. Vůbec mi nejde do hlavy, proč se tady protestovalo. Zajímejte se spíš o Romskou menšinu, ta je tady utiskovaná. Pojďme se radši bavit o tom. Mě, jako černocho tady nikdo neutlačuje. Jasně, na ulici na mě pořvává pár lidí, ale v systému není žádný pravidlo namířené proti mně. Potřebujete otevřenou debatu s láskou a respektem o Romech, ženách, gayích a lesbách. Pokud zvládnete tohle, všechno ostatní je vyřešený.

Je život pro hudebníka v Česku jednodušší než v USA?

V něčem je jednodušší a v něčem těžší. Je snazší tady najít sám sebe, protože se nemusíš neustále hnát za penězma. V USA se hudebníci nezaměřuju na to, jak dělat dobrou hudbu, ale jak tou hudbou vydělat co nejvíc peněz. Prvních pár let jsem v Praze pracoval jako model. Vydělával jsem slušný peníze, takže jsem nebyl pořád pod tlakem, abych zaplatil nájem, a ještě jsem měl hodně volnýho času. V New Yorku jsou nájmý šíleně vysoký, takže vynaložíš veškerou energii na práci, abys měl vůbec co jíst. Na tvoje sny už ti žádná nezbyde. Spoustu lidí to odradí. Na druhou stranu v Česku není pro můj styl hudby dost velkej trh. Až teď začínám vidět, že už mi tahle země nemůže nabídnout víc. Nejsou tu lidi, který by chápali můj styl hudby, ocenili ji a byli ochotný za ni utratit peníze. Funguje tady jen komerční pop music,

ale cokoli, co je jen trochu alternativní, nedostane pozornost. Platí to i o módě – česká alternativní módní scéna je miniaturní. Vezmi si třeba Prague Fashion Week – ti, kteří by měli do módy investovat a podporovat mladý designéry jsou šilene konzervativní a na všechno nový a trochu jiný se jen ušklibaj. Jejich vkus se zasekl v době před čtyřiceti lety. Přijel jsem do Prahy s optimismem, chtěl jsem být součástí kultury a rozvíjet se spolu s městem, ale teď mi dochází, že to město kulturně vůbec neroste. Za deset let se neposunulo dopředu. Začínám si myslet, že jsem měl na Prahu až moc optimistické pohled a určitý věci jsem nechtěl vidět. Dávám tomu poslední rok, pak se asi přestěhuju do jinýho evropskýho města.

„Trocha tý americký cílevědomosti by Čechům neuškodila.“

V rozhovoru pro Refresher jsi řekl, že přestože se občas necítíš ve spojení s místní kulturou, cítíš se silně spojen s městem. Z toho, co jsi popsal, už asi chápu, proč je pro tebe těžké sžít se s českou kulturou, můžeš ale vysvětlit to propojení s Prahou?

I Češi se mě občas ptají: „Proč tu teda vlastně jsi? Když jsou na tebe Češi tak zlí, sprostí, věčně naštvaní.“ Jo, někteří takoví jsou, a přestože jsem optimista, už začíná být těžký to ignorovat. Takže co mě tu drží? Praha je usazená na nějaký příjemný zemský vibraci, v dobrý energetický zóně. Je to prostě to správný místo, i když jsou na tebe lidi občas sprostý. Přesto jsou věci, který tady miluju. Třeba česká pohostinnost, Češi se k tobě chovají, jako bys byl součástí rodiny. Až tady jsem se naučil, jak se postarat o hosty, aby se cítili příjemně. Nikdy jsem nepotkal rasistickou česku rodinu. Rodina každý holky, se kterou jsem chodil s tím byla úplně v pohodě. To mě překvapilo, hlavně proto, že pro většinu z nich jsem byl první černoch, se kterým mluvili. Jsem taky velkej fanoušek domácí slivovice.

Jak ses za dobu, co tady žiješ, změnil?

Jsem o trochu míň stereotypní Američan. Mám pro věci větší pochopení, dokonce i pro svý nepřátele. Nakonec je to všechno o vzdělání a lásce. Když vidím někoho, kdo má v sobě nenávisť, už se mě to tolik nedotkne, protože vím, že jim jen chybí vědomosti. Díky životu v Česku dokážu ocenit některý věci doma v Americe. Když jsem odjel, měl jsem na USA hodně negativní pohled a po deseti letech začínám vidět, že některý věci tam jsou o dost lepší. Snažím se vzít si z obou to dobrý. Líbí se mi třeba, že Češi maj jiný životní priority. V USA chce bejt každej „number one“, ale když chce bejt každej nejlepší, jak si pak můžou lidi pomáhat? Na druhou stranu, trocha tý americký cílevědomosti by Čechům neuškodila. Od malička nás učí, že dokážeme cokoli, co si umyslíme. To tady chybí. Ale zase máte výbornej zdravotní systém a vzdělání zdarma – to by se od vás mohla naučit Amerika. Vůbec nelituju, že jsem se sem přestěhoval. Bylo to to nejlepší, co jsem mohl udělat. Mluvil jsem teď o spoustě negativních věcí, ale 90 % meich zážitků bylo vlastně pozitivní.

„Ve smyslu pro humor je opravdové bohatství

„Už dlouhou dobu jsem tyhle věci chtěl Čechům říct,“ svěřuje se po rozhovoru poloviční Francouz a poloviční Brit **Sebastien Martineau** (46 let). Jeho oblíbené místo je park na Letné odkud má výhled na celou Prahu. Chodí sem vzpomínat na doby, kdy se jako malý kluk do Prahy podíval poprvé. V roce 2010 se sem přestěhoval a dnes pracuje pro mezinárodní firmu, kde jako byznysový kouč pomáhá manažerům a majitelům firem přehodnocovat strategie.

Vybavíte si svoji první návštěvu Prahy?

Poprvé jsem do Prahy přijel ještě před revolucí. Bylo mi 10 a s rodinou jsme jeli navštívit známého, který vedl francouzský institut. V mých vzpomínkách byla Praha tmavé, šedivé a prázdné město. O dva roky později jsem se vrátil, když moje škola zorganizovala studentskou výměnu s gymnáziem v Pardubicích. To už jsem byl dost starý na to, abych pochopil, co je to komunismus a co se tady vlastně dělo. Navíc jsme o tom mohli mluvit s českými studenty. Někteří mí spolužáci sympatizovali s myšlenkami komunismu, ale po výletu do Česka změnili názor. Potřetí jsem do Prahy přijel v 90. letech na CzechTek, a to byl úžasný zážitek. Bylo to úplně jiné město – celé natřené pastelovými barvami a ve vzduchu byla cítit svoboda.

Napadlo vás tehdy, že budete v Praze jednou žít?

To přišlo později. Během ekonomické krize v roce 2008 jsem žil v Londýně, a protože tam nebyl dostatek práce, hledal jsem si zaměstnání v jiných zemích jako učitel angličtiny. Jediná odpověď, kterou jsem dostal, byla z Prahy. Stejně to ale byla moje priorita. I teď, po 10 letech života tady, jsem za to rád. Moje přítelkyně je Češka a nechce žít daleko od své rodiny, takže už tady nejspíš zůstaneme.

„O atraktivitě Češek kolují ve Francii mýty.“

Řekl byste, že je jednoduché se mezi Čechy integrovat?

Nežiju v bublině cizinců, ale zároveň nejsem plně integrovaný. To, že nemluví česky, mě hodně omezuje. Na druhou stranu mám spoustu českých přátel a komunity, ve kterých se pohybuji, tvoří způli Češi a způli přistěhovalci. V Praze, jako v každém hlavním městě, je jednoduché žít a neintegrovat se vůbec. Především Francouzi mají tendenci tohle dělat – scházet se v cizině jen s ostatními Francouzi. Zním ale i spoustu z nich, co mají českou přítelkyni. Zdá se, že tahle kombinace funguje docela dobře.

Napadá vás, čím to je?

O atraktivitě Češek kolují ve Francii mýty. To platí o všech slovanských ženách. Když Francouzi přijedou do Prahy vždycky si všimnou, že tady žije spousta krásných žen. Ten stejný dojem mívají Britové. Možná to bude tou polohou ve středu Evropy, dříve se tu setkávaly různé národnosti a z genetického mixování vznikají hezcí lidé. Podobné pověry, aspoň myslím, kolují tady o francouzských mužích, takže to jde dobře dohromady.

Co se týče vztahů, je na českých ženách něco specifického v porovnání s ostatními národnostmi?

Nerad bych generalizoval, ale je tu jedna věc, které jsem si všimnul. České ženy, které potkají někoho v zahraničí si ho velmi často přivezou domů. Češky totiž chtějí zůstat blízko své rodině. Ve Francii je typické, že po maturitě děti opustí domov a odstěhují se daleko, silné spojení s rodinou není tolik běžné.

Jaký je to pocit vracet se do Francie? Umíte si ještě představit, že byste tam žil?

Francii miluju, ale dnes už bych se tam cítil jako cizinec. Když máš v sobě od narození dvě kultury, patříš do obou a zároveň do žádné z nich. Nakonec je jednodušší být cizinec v úplně jiné zemi. Po chvíli života v zahraničí zapomeš určité kulturní zvyky a taková ta nepatrná, podvědomá pravidla sociální interakce. Nejen že jsi trochu ztracený sám v sobě, protože máš od své vlastní kultury odstup díky tomu, že v sobě nosíš jinou, ale zároveň tě na to tvé okolí nikdy nenechá zapomenout. Má to své výhody a nevýhody. Spousta mých kamarádů Francouzů, co tu žijí, říká, že se do Francie nikdy nevrátí, protože se tady cítí víc volně. Britové zase milují český zdravotnický systém a péči o děti. Každá kultura si tady najde to své.

Má život tady i nějaká negativa?

Je pro mě těžké na tu otázku odpovědět. Říkávám, že Praha je jedno z nejcivilizovanějších míst, kde jsem žil. Kriminalita je velmi nízká, násilí není nijak časté ani rasové konflikty nejsou velký problém. Je to vlastně protichůdné, protože Češi jsou pasivně agresivní národ. Neřeknou ti nepříjemné věci do očí, protože nemají rádi konflikty. V tomhle jste podobní Britům. Mně to ale nevádí, vlastně mi to docela vyhovuje. Můžeš si dělat co chceš, pokud s tím nikoho neotravuješ. Řekl bych, že Češi jsou celkem tolerantní, ale to neznamená, že je něco neobtěžuje. Často si to nechají pro sebe, vyřeší to pasivně agresivně, nebo tě pomluví za tvými zády. Zároveň tady cítím velkou svobodu. Vysvětluji si to tak, že Češi jsou po životě v totalitě na zákazy a policejní zásahy dost citliví. Naštvou se, když jim někdo říká, co nesmí dělat. To se stalo na CzechTeku, a nakonec to položilo vládu. Kromě Romů tu není žádná problémová menšina. Veškerá negativa a moje obavy se týkají všech evropských zemí – směřování k populismu, xenofobii a strachu z těch druhých. To je hrozba jak tady, tak v ostatních kulturách.

„ Cítím tady velikou svobodu. ”

Takže jste se tu nikdy nesetkal s rasismem?

Ten český rasismus je takový roztomilý. Čech ti řekne věci, které by v jiných zemích označili za rasistické, ale černocho, který tady delší dobu žije ví, že je za tím jen nevědomost a zvědavost.

Můžete mi dát nějaký příklad?

Čech se třeba zeptá, jestli jsou všichni černoši dobří tanečníci a hudebníci. V zemích jako je Francie nebo Spojené království, které si s sebou nesou celou historii kolonialismu a rasových nepokojů, by se to považovalo za rasismus. Tady to ale není záměrné. Pár let zpátky tady měl kamarád na návštěvě Afroameričana a vzal ho na vodu. Když se vrátili, vyprávěli, že

se s nimi každých pět minut chtěl někdo fotit. Pak je tu komunita Vietnamců, která, aspoň myslím, zapadla celkem dobře. Slyšel jsem Čechy říkat: „Mám Vietnamce rád, jsou takoví nenápadní.“ To není moc uspokojující důvod pro respektování nějaké menšiny, ale stejně – mít tu pár Vietnamců a pár cizinců není to samé, jako mít za sebou celou historii kolonialismu a rasové nenávisti. Samozřejmě tady rasisté jsou, vidím to třeba v Facebookových diskuzích, ale nemyslím si, že by to byla většina. Záleží, v jakých kruzích se pohybuješ.

„Dnes už bych se ve Francii cítil jako cizinec.“

Co mají Češi a Francouzi společného?

Smysl pro humor. Ten český je nesmírně rafinovaný. To je dobrý důvod naučit se Česky, i když by to asi trvalo sto let, než bych mluvil tak dobře, abych pochopil české vtipy. Ve smyslu pro humor se skrývá bohatství. Pak taky smysl pro krásu. Architektura z centra Prahy pochází z doby, kdy byla mezi Prahou a Paříží obrovská kulturní výměna – hudba, divadlo, umění, architektura. Vysaďte někoho v centru Prahy a v centru Paříže a uvidí to propojení. Vztah ke kultuře je velmi silný v Česku i ve Francii.

Je něco, co by se Češi mohli naučit od Francouzů?

Češi by mohli být o trochu víc sebevědomější a víc přímočaří. Není to překvapující vzhledem k traumatické historii, kdy se lidé snažili, aby si jich nikdo nevšiml. To v nich zůstane zapsané po několik generací. Myslím, že dlouhou dobu se Česko cítilo podřadně, ale cizinci vědí, že tomu tak není. Češi si to teď začínají uvědomovat, takže jim říkám: vaše země je opravdu krásná a měli byste na ni být hrdí.

